

Οι συνταγές για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης, οι... εγγενείς αδυναμίες της κυβέρνησης Ζολώτα και οι προοπτικές συγκλίσεων... ευρέος φάσματος μετά την 8η Απριλίου, είναι οι κύριοι άξονες της συζήτησης στο τραπέζι που οργάνωσε το «ΕΝΑ» με τους: Μιλτιάδη Έβερτ, Κώστα Σημίτη και Γρηγόρη Γιάνναρο. Τρεις πολιτικούς που οι δημόσιες αντιπαράθεσες τους ταραάζουν τα λιμνάζοντα νερά, καθώς διακρίνονται από... έντονα συναινετική χροιά!

της Όλγας Τρέμη
Φωτ.: Γ. Στεργίου

ΕΒΕΡΤ
ΣΗΜΙΤΗΣ
ΓΙΑΝΝΑΡΟΣ

ΣΥΜΦΩΝΟΥΝ ΣΧΕΔΟΝ ΣΕ ΟΛΑ!

Είκοσι ημέρες πριν τις εκλογές, τρεις γνωστοί, και πολυσυζητημένοι, πολιτικοί, ο κ. Μ. Έβερτ (Ν.Δ.), ο κ. Κ. Σημίτης (ΠΑΣΟΚ) και ο κ. Γρ. Γιάνναρος (Συνασπισμός), «διασταυρώνουν τα ξίφη» τους στα γραφεία του «ΕΝΑ», συχνά για να συμφωνήσουν, και μερικές φορές για να διαφωνήσουν, αλλά όχι... κάθετα.

Επιστημαίνουν ότι στις 8 Απρι-

λίου – αν δεν υπάρξει αυτοδύναμη κυβέρνηση – θα πρέπει να αναζητηθούν με σοβαρότητα προγραμματικές συγκλίσεις. Παραδέχονται πως είναι αρνητικό το γεγονός ότι ως τώρα δεν έχουν γίνει βήματα προς αυτή την κατεύθυνση, και γιατί «επικρατεί η σκέψη ποιος θα βελτιώσει τη θέση του ενόψει της προσεχούς αναμέτρησης» (Σημίτης). Ομιλούν για τα «κα-

κώς κείμενα» της οικογενειακής συνεργασίας, που οφείλονται – κατά μια άποψη – στο ότι δεν είχε βάθος χρόνου αλλά και στο ότι οι προγραμματικές της θέσεις ήταν «μια ρώσικη σαλάτα ανακατεμένη» (Έβερτ). Κρούουν τον κώδωνα του κινδύνου για την κατάσταση της οικονομίας, φοβούμενοι ακόμη και το ενδεχόμενο ενός «ανεξέλεγκτου πληθωρισμού λατινοα-

μερικανικού τύπου» (Γιάνναρος), αν δεν ληφθούν άμεσα μέτρα στο δημοσιονομικό, νομισματικό και εισοδηματικό τομέα, στο πλαίσιο ενός τριετούς (τουλάχιστον) προγράμματος. Άλλα ενδιαφέροντα συμπεράσματα: να σε λιγότερο αλλά καλύτερο κράτος, να στην πάταξη της φοροδιαφυγής γενικώς αλλά και στη φορολογία των αγροτών, να στη ριζική

αναδιάρθρωση του τραπεζικού συστήματος. Όχι στην επιβάρυνση ορισμένων μόνο κοινωνικών ομάδων, αλλά και... όχι αυξήσεις πέραν της ΑΤΑ.

Ακόμη, και οι τρεις απέφυγαν την πρόκληση ενός πολιτικού προ-πό γιατί:

Έβερτ: «Είναι τόσο απειροελάχιστα τα ποσοστά μεταξύ αυτοδυναμίας και μη, που ούτε η καλύτερη δημοσκοπήση δεν θα μπορούσε να προβλέψει...».

Σημίτης: «Δεν κάνω ποτέ πολιτικές προβλέψεις...».

Γιάνναρος: «Θα ακολουθήσω το παράδειγμα του κ. Σημίτη...».

— **ΕΝΑ:** *Ας ξεκινήσουμε από την οικονομία. Πρόσφατα συνάψαμε ένα νέο δάνειο 500 εκατομμυρίων δολαρίων απ' το εξωτερικό για να πληρωθούν ουσιαστικά οι μισθοί και οι συντάξεις. Είναι φανερό ότι η οικονομία επιβαρύνεται όλο και περισσότερο. Το ερώτημα, λοιπόν, είναι αν η πορεία αυτή είναι αναστρέψιμη και με ποιον τρόπο;*

— **ΕΒΕΡΤ:** Η κατάσταση της οικονομίας είναι πολύ χειρότερη από το 1985. Βασικό αίτιο είναι τα τεράστια ελλείμματα του δημοσίου τομέα, που τροφοδοτούν μια μεγάλη ρευστότητα της οικονομίας. Ποια είναι η θεραπεία; Πρέπει να επιδιώξουμε τη σταθεροποίηση της οικονομίας, και στο δημόσιο και το νομισματικό, αλλά και τον εισοδηματικό τομέα. Με παράλληλη αναπτυξιακή πολιτική, βάρος στις επενδύσεις και αύξηση της παραγωγικότητας. Δυστυχώς η κυβέρνηση Ζολώτα προσπαθεί με ημίμετρα, απ' ό,τι φαίνεται, να ελέγξει την κατάσταση μόνο μέσω του εισοδηματικού τομέα.

— **ΕΝΑ:** *Τι εννοείτε στην πράξη, όταν λέτε ότι πρέπει να ελεγχθεί και ο εισοδηματικός τομέας;*

— **ΕΒΕΡΤ:** Ότι δεν μπορεί να δίνουμε αυξήσεις πάνω από την ΑΤΑ. Νομίζω ότι ήταν μια επιπόλαιη πράξη... Εδώ το 1985 όταν η κρίση ήταν πολύ μικρότερη, υποχρεώθηκε η τότε κυβέρνηση να κάνει αυξήσεις πολύ μικρότερες του πληθωρισμού. Πρέπει να μιλήσουμε με ειλικρίνεια. Δεν μπορεί από τη μία πλευρά να διεκτραγωδούμε την κρίση και από την άλλη, χάριν μιας δήθεν κοινωνικής ειρήνης, να θέλουμε να γίνουμε ευχαριστοί και να κάνουμε ενέργειες

οι οποίες τελικά θα οδηγήσουν τον ελληνικό λαό σε ένα μέλλον χωρίς ελπίδα.

— **ΣΗΜΙΤΗΣ:** Η κατάσταση της οικονομίας είναι πράγματι ιδιαίτερα δύσκολη, αλλά πιστεύω ότι είναι αναστρέψιμη. Θα πρέπει να κάνουμε ένα σχεδιασμό για τα επόμενα τρία έως τέσσερα χρόνια και να προβλέψουμε, στον πρώτο κυρίως χρόνο, κάποιες απαραίτητες παρεμβάσεις. Χρειάζεται πρώτα μια παρέμβαση για να τεθούν υπό έλεγχο τα δημόσια ελλείμματα σε μόνιμη βάση. Το 1985, η τότε κυβέρνηση είχε επιδιώξει να

θούν σημαντικά με την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και τον περιορισμό των απαλλαγών και την υποχρέωση όλων εκείνων που πρέπει να πληρώνουν φόρους, επιτέλους να πληρώσουν τους φόρους τους.

— **ΕΝΑ:** *Τα προβλήματα της φοροδιαφυγής και της παραοικονομίας δεν είναι σημερινά. Τι σας κάνει να αισιοδοξείτε ότι επιτέλους θα μπορέσουμε να τα αντιμετωπίσουμε;*

— **ΣΗΜΙΤΗΣ:** Δεν είμαι αισιόδοξος, αλλά έχουμε φτάσει σε τέτοιο σημείο σήμερα που πι-

τη θέληση να πάρουν στον τόμο αυτό κάποια αποφασιστική πρωτοβουλία.

— **ΕΝΑ:** *Δεν απευθύνομαι στο Συνασπισμό, γιατί είναι το μόνο κόμμα που αναφέρει ρητά στο πρόγραμμά του πως πρέπει να ισχύσουν οι ρυθμίσεις για τους αγρότες. Εσείς κ. Έβερτ, τι πιστεύετε;*

— **ΕΒΕΡΤ:** Εφόσον έχουμε αρχίσει πλέον και εξειδικεύουμε για το έλλειμμα του δημοσίου τομέα θα έλεγα ότι, εάν ιστορικά παρακολουθήσουμε την εξέλιξη του προϋπολογισμού, θα δούμε ότι το μεγάλο πρόβλημα βρίσκεται στις τεράστιες δαπάνες. Άρα προς τα εκεί πρέπει να στραφεί η προσοχή. Ως προς το θέμα των εσόδων: οι φορολογικοί συντελεστές είναι απ' τους υψηλότερους που έχουμε σ' όλη την Ευρώπη και στην Αμερική και δεν μπορούμε να τους αυξήσουμε. Πρέπει επομένως να χτυπήσουμε τη φοροδιαφυγή που αναπτύχθηκε ιδιαίτερα τα δύο τρία τελευταία χρόνια, διότι διαλύθηκε το υπουργείο των Οικονομικών. Δεν μπορούμε να λέμε ξαφνικά οι Έλληνες έγιναν φοροδιαφυγάδες. Υπήρχαν οι φοροδιαφυγάδες στην Ελλάδα και έπρεπε να κυνηγηθούν.

— **ΕΝΑ:** *Κύριε Έβερτ, σας ρώτησα για κάτι συγκεκριμένο. Θα πρέπει να ενεργοποιηθούν οι ρυθμίσεις που ισχύουν για τους αγρότες;*

— **ΕΒΕΡΤ:** Θα πρέπει να ισχύσουν σε όλους τους τομείς. Εφόσον έχουμε νόμους, αυτοί θα πρέπει να είναι σεβαστοί απ' όλους.

— **ΣΗΜΙΤΗΣ:** Δεν πιστεύω ότι η αιτία του κακού είναι η διάλυση του υπουργείου Οικονομικών, τα δύο τελευταία χρόνια, όπως ισχυρίζεται ο κ. Έβερτ. Εγώ πιστεύω ότι από πολύ παλιά, όλο το σύστημα με το οποίο το ελληνικό κράτος προσπαθούσε να πατάξει τη φοροδιαφυγή, δεν είναι αποτελεσματικό. Σε ό,τι αφορά τώρα την αντιμετώπιση της οικονομικής κατάστασης, το δεύτερο θέμα που πρέπει να εξεταστεί, είναι η αναμόρφωση όλου του συστήματος των επιδοτήσεων της κοινωνικής ασφάλισης και της λειτουργίας των δημοσίων επιχειρήσεων. Ένα τρίτο θέμα είναι της νομισματικής πολιτικής αλλά και της συναλλαγματικής που πρέπει να αποκαταστήσουν την εμπιστοσύνη προς τη

“ Οι προγραμματικές θέσεις της κυβέρνησης Ζολώτα ήταν μια ρώσικη σαλάτα ανακατεμένη... ”

το μειώσει κατά 4 μονάδες επί του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος. Αυτό το στόχο θα έβλεπα ως αναγκαίο και εφικτό και σήμερα, για τον πρώτο χρόνο. Η εξαλειψή του ελλείμματος απαιτεί βέβαια δύσκολες επιλογές, αλλά μπορεί να βοηθήσει από ένα πρόγραμμα δημοσιονομικής εξυγίανσης το οποίο θα αποβλέπει στην εκλογίκευση των δημοσίων δαπανών. Πρωταρχική, όμως, επιδίωξη είναι να αυξηθούν τα έσοδα και μπορούν να αυξη-

στεύω ότι τα πολιτικά κόμματα και οι κοινωνικές δυνάμεις έχουν αναγνωρίσει ότι δεν μπορούμε να προχωρήσουμε άλλο έτσι. Και η κοινή γνώμη είναι διατεθειμένη να αποδεχθεί κάποιες αποφασιστικές πρωτοβουλίες. Για παράδειγμα, είναι γνωστό ότι υπάρχουν ορισμένες ρυθμίσεις οι οποίες αφορούν το αγροτικό εισόδημα. Δεν έχουν εφαρμοστεί ποτέ γιατί τα πολιτικά κόμματα, κι αυτό αφορά όλους, δεν αφορά μόνο το ΠΑΣΟΚ, δεν είχαν ποτέ

δραχμή. Επίσης, χρειάζεται μια πολιτική τιμών και εισοδημάτων, καθώς και μια σειρά από διαρθρωτικές μεταβολές, στο τραπεζικό σύστημα, στις μεταφορές. Τέλος, όλα τα απαραίτητα μέτρα, πρέπει βεβαίως να τα δούμε κάτω από την προοπτική ορισμένων γενικότερων αρχών, όπως είναι η εξισορρόπηση του κόστους, ώστε να μην επιβαρυνθούν μόνον ορισμένες κοινωνικές ομάδες.

— **ΕΝΑ: Κύριε Γιάνναρε, και ο Συνασπισμός μιλά για οικονομική κρίση...**

— **ΓΙΑΝΝΑΡΟΣ:** Νομίζω ότι η κρίση εξελίσσεται ανεξέλεγκτα με συνέπεια να μην έχει κατανοηθεί το βάθος και το εύρος της. Φοβάμαι ότι στον ορίζοντα διαμορφώνεται ο κίνδυνος να φθάσουμε σε έναν πληθωρισμό λατινοαμερικανικού τύπου, ανεξέλεγκτο. Ότι η παραγωγική βάση της χώρας διαρκώς συρρικνώνεται, ότι η παραοικονομία αναπτύσσεται σε βάρος της οικονομίας και σε βάρος των παραγωγικών απασχολήσεων. Φθάσαμε στα όριά μας, και αυτό δεν είναι σχήμα λόγου. Θέλω να επισημάνω ότι αν η σημερινή κατάσταση συνεχιστεί, η χώρα αυτή μέσα σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα δεν θα μπορεί να στηρίξει ισοζύγιο πληρωμών, να στηρίξει εθνικό νόμισμα και να συντάξει προϋπολογισμό. Κι όταν λέμε σύντομο χρονικό διάστημα, εννοούμε μια τριετία. Συνεπώς εδώ πρέπει να γίνει μια τομή άμεσα. Χάιρομαι ιδιαίτερα διότι όλοι συμφωνούμε. Μέχρι τώρα δεν υπήρχε απόλυτη συμφωνία ούτε για την κρίση ούτε για την οξύτητά της.

Σε ό,τι αφορά τα μέτρα, εγώ λέω ότι δεν μπορούμε να διαχωρίσουμε τις διαδικασίες εξισορρόπησης από τις διαδικασίες αναδιοργάνωσης και ανασυγκρότησης της οικονομίας. Αυτά πρέπει να πάνε μαζί και δεν γίνονται μέσα σε ένα εξάμηνο. Χρειάζεται μια τριετία, τετραετία. Εξισορρόπηση, λοιπόν, που σημαίνει έλεγχος όλων των πηγών των ελλειμμάτων και άμεση επεμβαση, και στο σύστημα των ασφαλίσεων και στις δημόσιες επιχειρήσεις, αλλά και ριζική αντιμετώπιση των προβληματικών επιχειρήσεων. Και φυσικά νομίζω ότι ήρθε η στιγμή να εξετάσουμε και το θέμα των στρατιωτικών δαπανών. Είναι ανάγκη να επέμβουμε κι εδώ και να προχωρή-

σουμε σε άλλο τύπο οργάνωσης της άμυνας που θα είναι αποτελεσματική και δεν θα απαιτεί τόσες δαπάνες.

— **ΕΒΕΡΤ:** Θα ήθελα εδώ να συμφωνήσω κι εγώ με τον κύριο Γιάνναρο, ότι χρειάζεται επανεξέταση σε όλο αυτό τον τομέα, και επίσης επανεξέταση πολλών προγραμμάτων τα οποία δείχνουν ότι δεν έχουν αποδώσει. Πρέπει να συνειδητοποιήσουμε ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες θα μειώσουν τις αμυντικές τους δαπάνες κι ότι αυτό θα σημαίνει μείωση της οποιασδήποτε μορφής βοή-

πανών καλυπτόταν και καλύπτεται με το απόρρητο. Αυτό το απόρρητο δεν επέτρεπε την ορθολογική χρήση των πόρων. Νομίζω ότι θα πρέπει να επανεξεταστεί το όλο πλέγμα, γιατί, όπως πιστεύετε κι εσείς, μπορούν να εξοικονομηθούν χρήματα.

— **ΕΝΑ: Κύριε Γιάνναρε, επειδή η Αριστερά κατηγορείται για... αδυναμία στον παρεμβατικό ρόλο του κράτους, πώς προσεγγίζετε σήμερα το θέμα αυτό;**

— **ΓΙΑΝΝΑΡΟΣ:** Εμείς πιστεύουμε ότι θα πρέπει να υπάρξει

χειρήσεων, να ενισχυθούν κάποιες δημόσιες βιομηχανικές επενδύσεις (μπορούμε ακόμη και να προωθήσουμε μικτές μορφές ιδιοκτησίας σε μεγάλες βιομηχανικές επενδύσεις, όπου η ιδιωτική πρωτοβουλία δεν είναι προθυμή να πάει) και να παρέμβουμε στην αγροτική πολιτική, περνώντας στην επιδότηση των αναδιορθώσεων και όχι στην επιδότηση των τιμών. Επειδή αυτά μπορεί να σημαίνουν και μια νέα ισορροπία εισοδημάτων, πρέπει να επιδιώξουμε ώστε με τις πολιτικές για τον περιορισμό των ελλειμμάτων να μη δημιουργήσουμε καινούριες εισοδηματικές ανισότητες. Αντίστροφα, με τις πολιτικές μας πρέπει να μειώσουμε τις ανισότητες και να ενισχύσουμε τα κατώτερα εισοδήματα.

— **ΕΝΑ: Από τη μέχρι στιγμής συζήτηση, φαίνεται ότι δεν υπάρχουν σημαντικές αποκλίσεις, ούτε στις διαπιστώσεις σας για το μέγεθος της κρίσης ούτε για το τι θα πρέπει να γίνει για την αντιμετώπισή της.**

— **ΕΒΕΡΤ:** Κυρία Τρεμη, μπορεί μεταξύ των συγκεκριμένων προσώπων να μην υπάρχουν αποκλίσεις, αλλά δυστυχώς η θέση την οποία έχει πάρει το επίσημο ΠΑΣΟΚ είναι ότι η κρίση δεν είναι τόσο μεγάλη κι ότι μπορεί να ξεπεραστεί. Ενώ η διαπίστωση την οποία έχουμε κάνει, κι αυτό είναι ευχάριστο, είναι ότι η κρίση είναι τεράστια. Εγώ νομίζω ότι συνολικά αυτά τα οποία θα έπρεπε να γίνουν, γιατί μπήκαμε σε πολύ, ίσως, εξειδικευμένα πράγματα, είναι: Πρώτον, ο εκσυγχρονισμός της δημόσιας διοίκησης. Δεύτερον, η συνεχής μετεκπαίδευση σε όλο το φάσμα των δραστηριοτήτων είτε πρόκειται για το δημόσιο τομέα είτε πρόκειται για τον ιδιωτικό. Μετεκπαίδευση, μετεκπαίδευση, μετεκπαίδευση. Τρίτον: νέες επενδύσεις και νέα τεχνολογία. Και για να μπορέσουν να λειτουργήσουν αυτά τα παραπάνω χρειάζεται αλλαγή της νοοτροπίας η οποία επικρατούσε μέχρι σήμερα. Της ισοπεδωτικής νοοτροπίας, του λαϊκισμού. Αξιοπιστία μεταξύ των κοινωνικών και πολιτικών εταίρων και ενημέρωση του πολιτή.

— **ΣΗΜΙΤΗΣ:** Ξέρετε, δημιουργούνται κάποιες εντυπώσεις οι οποίες θα ήθελα να αποσαφηνίσω. Είμαστε όλοι πιστεύω

“ Μετεκλογικά, πρέπει, σε κάθε παράταξη, εκείνοι που πιστεύουν πως μπορούν να βρεθούν λύσεις να ενεργοποιηθούν για την επίτευξη τους...”

θειας ή δανεισμού ο οποίος δίνεται προς την Ελλάδα και την Τουρκία. Από κει και πέρα η συμμετοχή της Ελλάδας στον αμυντικό προϋπολογισμό θα είναι πολύ μεγάλη υποχρεωτικά. Και πόσο μεγάλες θα είναι οι αμυντικές μας δαπάνες όσο μένει ανοιχτή η υπόθεση της απειλής από την Τουρκία, δεν εξαρτάται μόνο από μας αλλά από το συσχετισμό στον οποίο πρέπει να υπάρχει μια ισορροπία.

— **ΣΗΜΙΤΗΣ:** Νομίζω ότι όλος ο τομέας των στρατιωτικών δα-

μια άμεση και ριζική αλλαγή των παρεμβατικών πολιτικών. Σε ό,τι αφορά το σύστημα των κινήτρων, εγώ προσωπικά θα πρότεινα: Πρώτον να καταργήσουμε τις επιδοτήσεις και να πάμε στις φορολογικές απαλλαγές, που πρέπει εκεί να είμαστε πάρα πολύ τολμηροί και δεύτερον να υπάγονται στο νόμο περι κινήτρων μόνον μεγάλες δραστηριότητες. Από κει και έπειτα νομίζω ότι πρέπει να γίνει μια ριζική αλλαγή του προγράμματος των δημόσιων επι-

σύμφωνοι σε κατευθύνσεις με τις οποίες πρέπει να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα. Όμως οι δυσκολίες αρχίζουν, και αυτό πρέπει να επισημάνουμε όταν μπαίνουμε στις λεπτομέρειες επίλυσής τους. Και στις επιμέρους ρυθμίσεις υπάρχουν διαφορετικοί τονισμοί και πολλές φορές και διαφορετικές ιεραρχήσεις. Και για να κλείσω. Εμένα δεν με ενδιαφέρει να υπάρχουν επιπλάστες συναινέσεις οι οποίες να μην ανταποκρίνονται στην ουσία. Εμένα με ενδιαφέρει να υπάρξει ουσιαστική συζήτηση ώστε να προκύψει συμφωνία για το τι συγκεκριμένα θα γίνει.

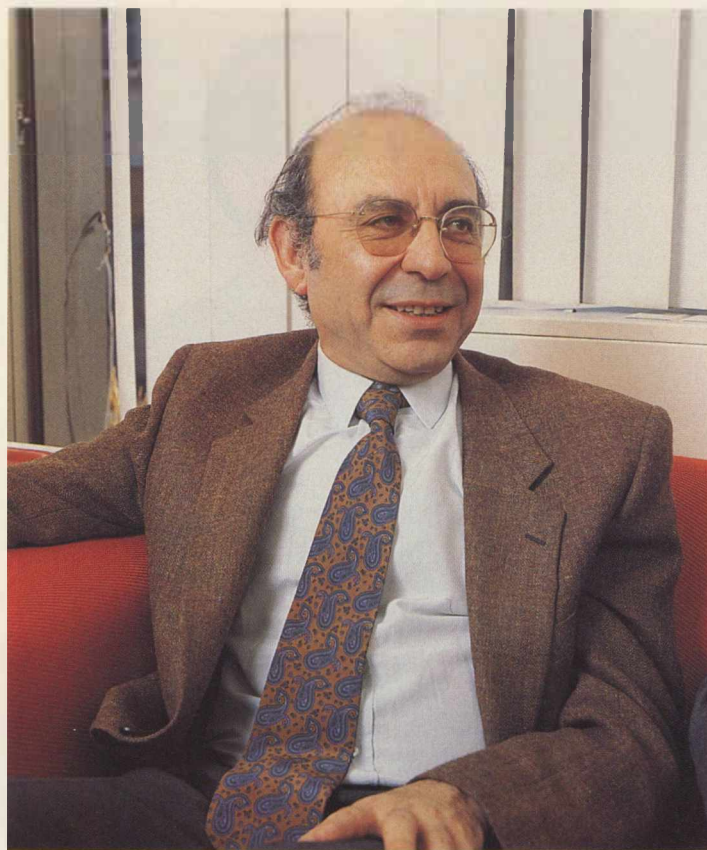
— **ΕΒΕΡΤ:** Να προσθέσω κάτι εδώ. Ότι αυτό νομίζω ότι αποτέλεσε και το μεγάλο πρόβλημα της αδυναμίας της κυβέρνησης Ζολώτα. Δεν υπήρχε δηλαδή σύγκλιση προγραμμάτων και προσπάθεια εξευρέσεως κοινών λύσεων, σφαιρικά, όχι σε μεμονωμένους τομείς. Το γεγονός ότι η κυβέρνηση Ζολώτα δεν μπόρεσε να καταθέσει προϋπολογισμό, είναι χαρακτηριστικό.

— **ΓΙΑΝΝΑΡΟΣ:** Εγώ νομίζω ότι υπάρχουν τρία σημεία πάνω στα οποία πρέπει να συμφωνήσουμε: Πρώτον: ότι θα πρέπει να συνδυάσουμε τα μέτρα της εξισορρόπησης της οικονομίας με μέτρα αναδιάρθρωσεων που πρέπει να κλίνουν παράλληλα. Δεύτερον: ότι δεν είναι η απελευθέρωση της αγοράς που θα εξασφαλίσει τις απαιτούμενες εξισορροπήσεις και αναδιάρθρωσεις. Υπάρχουν αναμφισβήτητα στρεβλώσεις και πρέπει να αρθούν. Αλλά οι επενδύσεις που πρέπει να γίνουν ενόψει παγκοσμίων οικονομικών εξελίξεων και παγκοσμίου ανταγωνιστικότητας, επιβάλλουν να ξέρουμε ποιους κλάδους αναπτύσσουμε, ποιες μονάδες είναι ανταγωνιστικές, πού επεμβαίνουμε. Και το τρίτο είναι ότι όλα αυτά πρέπει να συνδεθούν από ενίσχυση των κοινωνικών πολιτικών, διότι αν αυτό δεν γίνει, τότε το κόστος του εκσυγχρονισμού θα είναι τραγικό για τον τόπο και θα έχουμε γενικώς επιπτώσεις και στους θεσμούς και στη δημοκρατία.

— **ΣΗΜΙΤΗΣ:** Στην πρώτη κατηγορία παρεμβάσεων, περιλαμβάνεται και η αποκατάσταση μιας σωστής λειτουργίας της αγοράς, που σημαίνει περισσότερο αγορά μεν, αλλά και

παρεμβάσεις σε ορισμένα θέματα, όπως για παράδειγμα η προστασία του καταναλωτή. Χρειάζεται επίσης σωστή αναδιάρθρωση της λειτουργίας του κράτους και στην οικονομία. Συμφωνώ για κρατική πρωτοβουλία σε ορισμένους τομείς, όπως την έρευνα ή την Αλουμίνα. Όμως, είναι τελείως περιττή σε διάφορους επιχειρηματικούς τομείς όπου υπάρχουν και ιδιώτες επιχειρηματίες και επικρατεί ανταγωνισμός.

— **ΕΒΕΡΤ:** Σαν βασική αρχή πρέπει να δεχθούμε ότι το κράτος οφείλει να μειώσει δραστι-

“ Στον ορίζοντα διαγράφεται ο κίνδυνος να φτάσουμε σε έναν πληθωρισμό λατινοαμερικανικού τύπου, ανεξέλεγκτο... ”

κά τη συμμετοχή του στην παραγωγική διαδικασία. Δεν είναι δουλειά του κράτους να μετέχει σε παραγωγικές διαδικασίες. Εκτός κι αν υπάρχουν στρατηγικοί λόγοι για την οικονομία, ή εκεί που δεν εκδηλώνεται, ιδιωτική πρωτοβουλία. Αντίθετα πρέπει να αυξηθεί η ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών στους τομείς της παιδείας, της υγείας, της πρόνοιας και του περιβάλλοντος.

— **ΕΝΑ:** Είπε πριν ο κ. Έβερετ ότι η κυβέρνηση Ζολώτα δεν μπόρεσε να αντιμετωπίσει την οικονομική κρίση. Υπάρχουν όμως πολλοί που υποστηρίζουν ότι η κυβέρνηση Ζολώτα ήταν μια χαμένη ευκαιρία, ότι «μπορούσε αλλά δεν θέλησε».

— **ΣΗΜΙΤΗΣ:** Νομίζω ότι ο κόσμος είχε λανθασμένη αντίληψη για τις δυνατότητες της οικονομικής κυβέρνησης. Μια κυβέρνηση με προθεσμία λίγων μηνών δεν είναι σε θέση να κυβερνήσει ουσιαστικά. Τα περισσότερα προβλήματα χρειάζο-

Ζολώτα. Δεν υπήρχε το κατάλληλο κλίμα και η κατάλληλη προεργασία. Όπως και πριν τονίστηκε, για να μπορέσει να λειτουργήσει και σε βραχυπρόθεσμη φάση μια οικονομική κυβέρνηση, χρειάζεται προγραμματική σύγκλιση. Φτιάχνεις ένα απλό καταστατικό μιας εταιρείας και πρώτο άρθρο αυτού του καταστατικού λέει τους σκοπούς της εταιρείας. Εδώ, φτιάχτηκε η κυβέρνηση Ζολώτα χωρίς να υπάρχουν σκοποί.

— **ΕΝΑ:** Ο κ. Ζολώτας διατύπωσε, ωστόσο, κάποια παράπονα για «σαμποτάζ» εις βάρος της κυβέρνησής του...

— **ΕΒΕΡΤ:** Μα είναι δυνατόν να έχουν αξιοπιστία τα κόμματα όταν τη μια μέρα ανταλλάσσουν ύβρεις και την άλλη κάθονται στο ίδιο τραπέζι. Εσείς πιστεύετε, να ρωτήσω εγώ τον κ. Σημίτη, ότι το χαρτί το οποίο δόθηκε στον κ. Ζολώτα, οι τρεις αυτές σελίδες ήταν κείμενο το οποίο θα μπορούσε να θέσει τις βάσεις μιας οικονομικής συνεργασίας; Ήταν άλλα αντ' άλλων. Ήταν μια ρώσικη σαλάτα ανακατεμένη.

— **ΣΗΜΙΤΗΣ:** Εγώ θα ήθελα να πω ότι το χαρτί είχε μερικές γενικές αρχές. Και χρειαζόταν χρόνος για να γίνει επεξεργασία αυτών των αρχών. Τέτοιος χρόνος δεν υπήρχε.

— **ΓΙΑΝΝΑΡΟΣ:** Όντως υπάρχει εδώ μια διαφωνία. Διότι οι περιπέτειες του φορολογικού νομοσχεδίου δεν προκύπτουν από το γεγονός ότι υπήρχαν κακές σχέσεις ανάμεσα στα κόμματα. Οι διαφωνίες προέκυψαν για το νομοσχέδιο καθ' αυτό και για τις ρυθμίσεις. Εγώ δεν μπαίνω τώρα σε λεπτομέρειες, αλλά δεν είναι πολύ ισχυρό το επιχειρήμα που λέει ότι η κυβέρνηση Ζολώτα δεν μπορούσε να πραγματοποιήσει κάποιο έργο, μόνο και μόνο επειδή τα κόμματα στο προηγούμενο διάστημα βρισκόνταν σε κάποια αντιπαράθεση...

— **ΕΝΑ:** Ας υποθέσουμε, για την οικονομία της συζήτησης, κ. Έβερετ, ότι μετά τις εκλογές της 9ης Απριλίου, δεν θα σχηματίσει αυτοδύναμη κυβέρνηση της Ν.Δ. Σ' αυτή την περίπτωση θα μείνετε εκτός οποιουδήποτε συμμαχικού σχήματος ή θα επιδιώξετε μια νέα εκλογική αναμέτρηση;

— **ΕΒΕΡΤ:** Το πού θα οδηγηθούμε, εγώ νομίζω ότι θα φανεί μετά τις εκλογές. Πιστεύω βέ-

βαία ότι η Ν.Δ. μπορεί να σχηματίσει κυβέρνηση την επομένη της 8ης Απριλίου. Αυτό φυσικά εξαρτάται από την κρίση του ελληνικού λαού. Πάντως, η Ν.Δ. δεν πρόκειται να συμμετάσχει σε καμιά διαδικασία αντίστοιχη με εκείνη από την οποία προέκυψε η κυβέρνηση Ζολώτα. Θα πούμε ξεκάθαρα στον ελληνικό λαό ότι μια τέτοια διαδικασία χωρίς προγραμματικές συγκλίσεις, χωρίς τα στοιχεία της αξιοπιστίας, χωρίς κοινή αναγνώριση του πώς λειτουργούν οι θεσμοί είναι επιζήμια για τον τόπο. Συνεργασία για τη συνεργασία, για το θεαθήναι, δεν την αποδεχόμαστε.

— **ΕΝΑ:** *Αν κατάλαβα καλά, εσείς λέτε όχι στη συνεργασία για τη συνεργασία, αλλά δεν αποκλείετε το ενδεχόμενο συνεργασίας εφόσον υπάρχουν οι αναγκαίες προγραμματικές συγκλίσεις;*

— **ΕΒΕΡΤ:** Για τις οποίες όμως δεν έχει γίνει τίποτε και δεν βλέπω γιατί την επομένη των εκλογών, μέσα σε διάστημα δηλαδή ενός μηνός, θα βρεθούν. Αλλά θέλω να επαναλάβω ότι η Ν.Δ. είναι υπέρ των συναινετικών διαδικασιών. Είναι υπέρ της συνεννοήσεως, αλλά πάνω σε κοινές θέσεις, πάνω σε κοινά προγράμματα και αφού εξασφαλιστούν αυτά, τότε να δούμε πώς θα λειτουργήσουμε και κάτω από οικογενειακά, κοινά σχήματα.

— **ΕΝΑ:** *Κύριε, Σημίτη, το ΠΑΣΟΚ μιλάγε, ως πρόσφατα τουλάχιστον, για μια κυβέρνηση των προοδευτικών δημοκρατικών δυνάμεων. Τώρα, όμως, ο κ. Παπανδρέου αναφέρεται σε «κυβέρνηση ευρύτερης δυνατής λαϊκής στήριξης». Αυτό δεν συνιστά διαφοροποίηση της πολιτικής σας;*

— **ΣΗΜΙΤΗΣ:** Κυρία Τρέμη, να μην μπερδεύουμε σε ορισμούς, ορολογίες, έννοιες. Η ουσία είναι ότι υπάρχουν ορισμένες πολιτικές δυνάμεις στη χώρα οι οποίες έχουν μια πολύ συγκεκριμένη άποψη πώς πρέπει να προχωρήσει η κοινωνική εξέλιξη. Στο χώρο της Ν.Δ. για παράδειγμα υπάρχουν μερικοί οι οποίοι υποστηρίζουν ότι πρέπει παντού να υπάρξει ιδιωτικοποίηση και πλήρης απελευθέρωση της αγοράς. Οι παρόντες εξαιρούνται. Μ' αυτούς που έχουν αυτές τις πεποιθήσεις, δεν είναι δυνατή η συνεργασία.

Όπως και στο χώρο της Αριστεράς υπάρχουν κάποιοι (πάλι οι παρόντες εξαιρούνται) οι οποίοι πιστεύουν ότι είναι απολύτως αναγκαία η πρωτοβουλία του κράτους σε όλους τους τομείς. Και μ' αυτούς δεν είναι δυνατή η συνεργασία. Από κει και πέρα όμως υπάρχει ένα ευρύ φάσμα ανθρώπων οι οποίοι ανήκουν σε διαφορετικά κόμματα και οι οποίοι μπορούν να συγκλίνουν σε ορισμένες λύσεις. Στο σημείο αυτό θα συμφωνή-

σουν να πραγματοποιηθεί ο εκσυγχρονισμός.

— **ΕΝΑ:** *Πρακτικά, πώς θα επιτευχθεί αυτή η «επιλεκτική» σύγκλιση. Μιλάτε για διάσπαση της Ν.Δ. ή και της Αριστεράς αντίστοιχα;*

— **ΣΗΜΙΤΗΣ:** Τα κόμματα μετά τις εκλογές πρέπει με κάθε τρόπο να βρουν λύσεις. Έχουν υποχρέωση. Και πρέπει σε κάθε παράταξη εκείνοι που πιστεύουν ότι πρέπει να βρεθούν

τε δεν βασιζέται στην εκτίμηση ότι τα δύο άλλα κόμματα θα διασπαστούν. Αφού δεν προβλέπετε διαφοροποιήσεις στους υπάρχοντες κοινοπολιτευτικούς σχηματισμούς, πρόκειται για ένα είδος οικογενειακής;

— **ΣΗΜΙΤΗΣ:** Αυτή τη στιγμή δεν είμαι σε θέση να πω ακριβώς ποιο είναι το σχήμα, διότι αυτό θα εξαρτηθεί από το εκλογικό αποτέλεσμα.

— **ΕΒΕΡΤ:** Αυτή ακριβώς η

σω με τον κ. Έβερτ, ότι η σύγκλιση προϋποθέτει μια λεπτομερειακή εξέταση των προβλημάτων και μια αρκετά λεπτομερειακή αντιμετώπιση των πιθανών λύσεων. Αυτό μπορεί να το κάνει το ΠΑΣΟΚ, γιατί είναι στο κέντρο του πολιτικού φάσματος και το ΠΑΣΟΚ μπορεί και προς τα δεξιά και προς τα αριστερά να ψάξει να βρει τις συμμαχίες εκείνες οι οποίες θα επιτρέ-

λύσεις, να ενεργοποιηθούν για την επίτευξή τους. Κανένας από το ΠΑΣΟΚ δεν επιθυμεί τη διάσπαση του άλλου κόμματος. Πιστεύω ότι επιθυμούμε να υπάρξει ουσιαστική αντιμετώπιση των προβλημάτων του τόπου και γι' αυτό είμαστε διατεθειμένοι να κάνουμε και συζητήσεις.

αδυναμία είναι εκείνη που μας κάνει να πιστεύουμε στη Ν.Δ. ότι χρειάζεται κυβέρνηση αυτοδυναμίας.

— **ΣΗΜΙΤΗΣ:** Δεν νομίζω ότι η αυτοδυναμία πρόκειται να λύσει τα προβλήματα, κάθε άλλο.

— **ΕΝΑ:** *Κύριε Γιάνναρε, το Διαρκές Συνέδριο της ΕΑΡ σημείωσε ότι «λύση δεν είναι μεν οι αυτοδυναμίες αλλά δεν είναι και οι οριακές πλειο-*

ψηφίες». Ποιο «μοντέλο» επομένως προτείνετε εσείς για τη συμμαχική διακυβέρνηση της χώρας;

— **ΓΙΑΝΝΑΡΟΣ**: Μια προγραμματική συμφωνία δεν μπορεί να είναι στη βάση της πολιτικής του ΠΑΣΟΚ την τελευταία οκταετία. Εκείνο που είπε ο κ. Σημίτης, ότι στο Συνασπισμό υπάρχουν κάποιοι που λένε ότι το κράτος πρέπει να τα κάνει όλα, εμένα μου θυμίζει τι έκανε το ΠΑΣΟΚ που διακατεχόταν από έναν άκριτο κρατικισμό, ο οποίος αποδείχτηκε όχι μόνον αναποτελεσματικός αλλά όξυνε και την κρίση. Εμείς λέμε πράγματι, ότι οι οριακές αυτοδυναμίες δεν μπορούν να εξασφαλίσουν λύσεις. Διότι τα προβλήματα, όπως τα περιγράψαμε πριν από λίγο, είναι κρίσιμότερα. Οι πλειοψηφίες λοιπόν θα πρέπει να είναι ενισχυμένες. Αυτό είναι η επιθυμία μας κι εμείς θα προτείνουμε να προκύψει λύση της ευρύτερης δυνατής στήριξης. Αποκλείουμε την προσφυγή πάλι στις εκλογές. Αυτό πια θα είναι υπονόμηση των θεσμών.

— **ΕΝΑ**: Το θέμα είναι όμως ότι δεν έχουν γίνει βήματα προς την κατεύθυνση αναζητήσεων προγραμματικών συγκλίσεων, ως τώρα τουλάχιστον.

— **ΓΙΑΝΝΑΡΟΣ**: Εμείς πιστεύουμε ότι αυτό ακριβώς εμπόδιζε η Ν.Δ. αρνούμενη να δώσει στην οικουμενική κυβέρνηση βάθος χρόνου. Αλλά ακόμη και τώρα μπορούμε να συζητήσουμε...

— **ΕΝΑ**: Εδώ υπήρξε μια πρόσκληση, την οποία βλέπω ότι αποδέχεται ο κ. Έμπερτ...

— **ΣΗΜΙΤΗΣ**: Να είμαστε ρεαλιστές, τα οράματα της αυτοδυναμίας αποκλείουν τέτοιες συζητήσεις. Το δείχνει η πρακτική.

— **ΕΜΠΕΡΤ**: Κάνετε κάποιο λάθος. Διότι αν πράγματι πιστεύετε ότι είναι λανθασμένη η άποψη της αυτοδυναμίας, ελάτε να με μεταπεισείτε. Εγώ είμαι ανοιχτός στη συζήτηση, παρά το γεγονός ότι θα πάρουμε την αυτοδυναμία.

— **ΕΝΑ**: Ωστόσο, και στους χώρους που δεν υπάρχουν

οράματα αυτοδυναμίας, δεν έγιναν βήματα για την αναζήτηση κάποιων κοινών θέσεων. Εκδηλώθηκε κάποια προσπάθεια από πλευράς Συνασπισμού για διάλογο που έμεινε μετέωρη. Ούτε και το

ΠΑΣΟΚ βέβαια έδειξε ότι θέλει να δοθεί συνέχεια...

— **ΣΗΜΙΤΗΣ**: Συμφωνώ με την επισήμανση την οποία κάνατε και αυτό είναι ένα αρνητικό γεγονός. Και σημαίνει απλούστατα ότι στη σημερινή συγκυρία

που είναι φανερό ότι θα χρειαστούν συνεργασίες και συγκλίσεις, επικρατούν οι πολιτικές τακτικές, επικρατεί η σκέψη ποιος θα βελτιώσει τη θέση του ενόψει της επόμενης εκλογικής αναμέτρησης. Πρέπει να φύ-

γουμε κάποτε από αυτή την κομματική λογική.

— **ΓΙΑΝΝΑΡΟΣ**: Από πλευράς Συνασπισμού έγινε το πρώτο βήμα. Εμείς θα επιμεινουμε σταθερά στην πρότασή μας, να αρχίσει μια συζήτηση ανάμεσα

στα κόμματα για μια προγραμματική συνεννόηση.

— **ΕΝΑ**: Παρατηρώ, πάντως, ότι καταλήγετε σε μια κοινή διαπίστωση: ότι αν χρειασθεί θα πρέπει να αναζητηθούν οι υπάρχουσες συγκλίσεις μεταξύ των κομμάτων.

— **ΕΜΠΕΡΤ**: Οι θέσεις της Ν.Δ. είναι ότι πρέπει να ξεκινάμε από την προγραμματική σύγκλιση, από τη συμφωνία για το τι θα πρέπει να κάνουμε. Δεν κάνεις πρώτα τη συμφωνία και μετά λες θα δούμε τι θα γίνει.

— **ΕΝΑ**: Κλείνοντας αυτή την ενδιαφέρουσα συζήτηση, θα σας καλέσω τώρα να παίξουμε... ένα πολιτικό προ-πό.

— **ΣΗΜΙΤΗΣ**: Όσον αφορά εμένα, δεν κάνω ποτέ πολιτικές προβλέψεις.

— **ΕΜΠΕΡΤ**: Είναι τόσο απειροελάχιστα τα ποσοστά μεταξύ αυτοδυναμίας και μη αυτοδυναμίας, ούτως ώστε και η καλύτερη σφυγμομέτρηση με ένα δείγμα και δέκα χιλιάδων ατόμων δεν θα έδειχνε τώρα αν θα πάρει η Ν.Δ. αυτοδυναμία ή όχι.

— **ΕΝΑ**: Προβλέπετε άνοδο της Νέας Δημοκρατίας;

— **ΕΜΠΕΡΤ**: Θέλω να πιστεύω ότι θα έχει αύξηση η Ν.Δ.

— **ΕΝΑ**: Για το ΠΑΣΟΚ και το Συνασπισμό τι πιστεύετε;

— **ΕΜΠΕΡΤ**: Είναι πολύ νωρίς για να σας απαντήσω... Ενδέχεται πάντως να ενισχυθούν τα μικρά κόμματα.

— **ΕΝΑ**: Κύριε Γιάνναρε εσείς;

— **ΓΙΑΝΝΑΡΟΣ**: Εγώ θα ακολουθήσω το παράδειγμα του κ. Σημίτη. Πιστεύω ότι δεν μπορούν να γίνουν προβλέψεις.

— **ΣΗΜΙΤΗΣ**: Επειδή μερικές φορές η ποσοστολογία οδηγεί τον πολύ κόσμο να πιστεύω ότι η αύξηση ενός ποσοστού μπορεί να επιφέρει σημαντικές αλλαγές στον αριθμό των εδρών θα ήθελα να επισημάνω ότι αυτή τη στιγμή τα ποσοστά των κομμάτων και η κατανομή τους στο χώρο είναι τέτοια που με πολύ μικρές αλλαγές μπορούν να μεταβληθούν αρκετά οι αριθμοί των εδρών. Σ' αυτή την εκλογική αναμέτρηση δεν έχει μονάχα σημασία το ποσοστό των κομμάτων, έχει σημασία η κατανομή κι ο τρόπος λειτουργίας του εκλογικού νόμου. ▀